

Vodene pare namreč pritiskajo na vso lupino in se v nasprotnih točkah uničujejo. Ker pa pri odprtini izhajajo pare, se oni pritisk, ki deluje na luknjici ravno nasproti ležečem delu jajčje lupine, ne uničuje. Ta enostranski pritisk smo torej uporabili, da nam poriva parnik, kakor se na enak način porablja pritisk vode v turbini ali Segnerjevem kolesu.

Ker smo zašli z našim parnikom k param ali z drugimi besedami: k vodi v raztezno-tekočem stanju in vemo, da se nahaja voda v tem stanju vedno v zraku, toda ne vedno v isti množini, hočemo takoj preiti na drugo pripravo, namreč na pripravo, ki nam kaže v odstotkih, koliko vodenih hlapov se nahaja v tem ali onem času v zraku. Tako pripravo imenujemo vlagokaz ali higrometer. Služi nam sama zase ali pa skupno s toplomerom, tlakomerom in vetrokazom za prorokovanje vremena. — Prav zanesljiv vlagokaz si napravimo lahko sami na tak način. V drobni deščici, ki ima podobo kvadrata s stranico 1 *dm*, izvrtamo blizu razpolovišča ene stranice luknjico s premerom 5 do 8 *mm*. Potem si napravimo čep, ki se da trdno poriniti v luknjico in je tako dolg, da gleda malo iz nje. Čep prekoljemo po dolgem in vtaknemo med obe polovici nitko od ržene slame, ali, če te ni lahko dobiti, od slame iz viržinke, ki se tako-le napravi. Slamna bilka se razkolje na kolikor mogoče veliko delov. Te dele položimo na gorko peč ter izberemo one, ki se najbolj ukrive. Nato dihamo vanje ter izberemo tisto nit, ki se najhitreje poravna. Ta nit je najobčutljivejša in zato najbolj uporabna za našo pripravo.

Položimo jo med oba dela čepa, ki ga porinemo nalahko v luknjico. Sedaj močimo nit z mokrim čopičem toliko časa, da se popolnoma poravna, zasučemo — če treba — čep toliko, da kaže nit ravno v desni zgornji kot deščice in ga nato porinemo trdno v luknjo. Točko, kamor kaže prosti konec niti, zaznamujemo s 100. Nato potegnemo s šestilom lok od te točke s središčem v čepu čez deščico, položimo vso pripravo na vročo peč ter počakamo, da se nit kolikor mogoče močno ukrivi. Točko, ki jo sedaj dobimo, zaznamujemo z ničlo (0). Sedaj nam je le še treba lok med 0 in 100 razdeliti v 100 delov, in odstotni vlagokaz je gotov. Ako si še med 100 in 60 zapišemo „preveč vlažno“, med 60 in 40 „normalno“ in med 40 in 0 „preveč suho“, smo napravili vse, kar je potrebnega za naše razmere.

(Dalje.)

Novo veselje.

Spisal Ivo Trošt.



Kramarjev Jožek in Poljščakov Ivan sta sedela na vozu v velikem košu. Poljščakov Ivan je namreč moral z vozom in voliči za očetom in sestro v gozd, kamor sta šla grabit listja. Cesta se je dvigala pomalem navkreber, voliča sta stopala počasi, kakor da tudi ona opazujeta na novo zbudjeno prirodo okolo sebe. Toda cesta se je vlekla kakor slaba letina, in volička sta imela za to premalo razuma. Jožek je pripregel svoj samotezni voziček, da naloži v gozdu

drv. Kako bo vozil nazaj, ga ni skrbelo; saj je vedel, da mu je Ivan zares prijatelj, ki mu bo gotovo dovolil, da pripreže tudi naloženi voziček. Volička itak ne porečeta ničesar. Zmenila sta se dečka tudi že vse važnejše stvari. Ptičke sta poznala vse, kar jih je prepevalo ob cesti, in ljubo solnčece se je tako ljubeznivo oziralo na mlada potnika, da zares nista vedela, kaj početi.

„Veš, Jožek,“ začne Poljščakov, „zapojva katero!“

Jožek je bil seveda zadovoljen, le domisliti se ni mogel, katero pesem zares zna. No, Ivan, ki je bil starejši in je še letos hodil v ponavljalnico, mu je pomagal.

„Poizkusiva: Hej rojaki!“ Tudi s tem je bil Jožek zadovoljen.

Pri Poljščaku so namreč imeli do lani hlapca Andreja z Angelske gore. Ta je znal vleči harmoniko in se hvalil, da zna nanjo „narediti“ sto starih in sto novih napevov ali pa še več, če je treba. Ivan je imel hlapca rad, a še rajši njegovo „muziko.“ Muzike se sicer ni navadil pri njem, navadil pa se je več lepih pesemc. Celo žvižgati ga je naučil v „dva cepa.“ Prepevala sta, koder sta hodila. Lani je pa Ivan dorastel, da so lahko dali hlapca nazaj na Angelsko goro. Hlapca ni bilo več, ali pesemce so ostale Ivanu ljub in drag spomin.

Z Joškom začneta: „Hej rojaki!“ Toda Ivan je že med petjem nevoljno stresal z glavo, češ: Jožek, ne poješ prav! Tako in tako bi moral peti. Pa mu je zapel in naposled še zažvižgal napev za drugi glas — debelo. Jožek je namreč zahajal iz enega glasa v drugi glas — zdaj z Ivanom, zdaj zopet nižje, časih pa kar počrez. Tudi mu ni bila povsem znana pesem. Začneta drugo. Nič. Tretjo — nič.

„Jožek, ti ne znaš nič! Škoda, pa glas bi bil, glas.“

Jožek ni še umeval, kaj je zagrešil, zato je gledal debelo.

„Čakaj,“ mu reče Ivan, „jaz te naučim. Začni za menoj:

Polžek nese v malin
na ta beli kamen.“

In „Polžek“ je toliko časa nosil v malin, da je znal Jožek oba glasa, tanko in debelo. To se mu je zdelo neizrečeno lepo.

„No, pazi, zdaj pa naprej:

Polžek nese 'z malina
s tega bel'ga kamena.“

„Seveda!“ se zasmije Jožek, „če je nesel na beli kamen, nese z belega kamena.“

„To se ve! Toda poj!“ Pela sta, da so se obema smejale oči in da sta se iz radovednosti celo ustavila volička, ki ju je bilo treba pognati. Jožek bi bil poslej kar najrajši sam znal peti dvoglasno, pa ga je Poljščakov poučil, da to ni mogoče. Kramarjev pa le ni odnehal, da sta zdelala pesem do konca:

Mati moko seje,
polžek se ji smeje.
Mať pogačo peče,
polžek 'z hiše teče.
Mať pogačo je,
polžek je ne sme.

Poizkusila sta potem še več pesemc, in vse so lepo dvoglasno odmevale v pomladno prirodo. Jošku se je zdelo to nebeško lepo. Pesemca o „Polžku“ ni bila namreč težka, da se je kmalu privadil ostajati z glasom niže nego Ivan. S tem je pa tudi premagal vse težave. Z Ivanom sta potem pela, dokler nista našla v gozdu Polščakovega očeta, pela sta tudi potem, ko so grabili n nakladali listje, pela tudi domov grede na vozu. Jošku se je zdelo, da je našel nov zaklad, novo veselje.

Doma je kmalu naučil brata in sestro, in peli so pri Kramarjevih potem podnevi in ponoči, kakor da je življenje samo praznik in ta praznik samo pete litanije. Zraven so bili vedno dobre volje.

Oče Kramarjev pa je rekel: „Škoda, škoda! Naš Jožek poje tako lepo! Škoda, da ne more biti kaj več. Prav rad bi ga dal v mesto, toda — pod palcem ni nič.“

A vsa vas je vedela, kako lepo poje Kramarjev Jožek in kako mu veselo igrajo oči, ko prepeva lepo pesemco. — Vsa vas je vedela, pravim, pa bi tega ne vedela njegov učitelj in njegov katehet? Domenila sta se s Kramarjevim očetom, in sklep je bil: Jožek pojde jeseni v mesto. Jožek poje lepo.

Šel je. In ker je lepo pel, si je s tem služil za stanovanje in hrano. Za drugo so skrbeli dobrotni ljudje. Danes je Jožek gospod, ki vam lahko sam napiše napev o „Polžku“, kako je nosil v malin. S petjem je imel že marsikako veselo urico, imeli so jo poleg njega pa tudi drugi.

Mak.

*S haljico škrlatnordečo
si zastiraš rosna lica,
kar gori v krasoti bujni
nežna, čista ti glavica.*

*Ali tvoja grna sladka —
kaj li skrivaš jih pred nami?
So za haljo rdečo skrita?
Naj si vzamemo jih sami?*

*Vsak večer ob uri kasni
k nam priplavajo krilatci,
nas varujejo do zore,
se igrajo z nami bratci.*

*Njim bi radi semen dali,
da vsade jih v krajih zlatih;
to žarel bi mak tam gori
pri Mariji, rajskih svatih!*

*Ali mak ves v rdečem krasu
bajno v detelji se smeje,
ziblje glavico oholo,
a po polju veter veje.*

C. Golar.

